

Scientific Journal

VIRTUS

#28, November, 2018
published since 2014

2018

ISSN 2410-4388 (Print)
ISSN 2415-3133 (Online)

Scientific Journal *Virtus*
Issue # 28, November, 2018
Published since 2014

*Recommended for publication by the Academic council of the
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
(the proceedings No.4 December 28, 2018)*

*Recommended for publication by the Academic Council of Luhansk
Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education
(the proceedings No.6 November 29, 2018)*

Founder: Scientific public organization
"Sobornist" (Ukraine).

Publisher: Center of Modern Pedagogy "Learning
Without Borders" (Canada).

Partners:

- + Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine);
- + Lugansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine);
- + Zhytomyr Ivan Franko State University (Ukraine);
- + SE «Lugansk State Medical University» (Ukraine);
- + Consortium for Enhancement of Ukrainian Management Education (Ukraine);
- + Pomeranian Academy in Slupsk (Poland);
- + Baku Islamic University (Azerbaijan);
- + University of the town of Nish (Serbia);
- + Zielonogorski University (Poland);
- + Center of Modern Pedagogy "Learning Without Borders" (Canada).

*Virtus: Scientific Journal / Editor-in-
Chief M.A. Zhurba – November # 28,
2018. – 216 p.*

Editor-in-Chief:

Zhurba M.A., Ph.D., professor, Head of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Deputy Editor-in-Chief:

Kuzmichenko I.O., Ph.D., associate professor, Head of the Department of Humanities of SE «Lugansk State Medical University» (Ukraine);

Talishinski E.B., Ph.D., associate professor, Head of the Department of Public Disciplines of the Baku Islamic University (Azerbaijan);

Starichenko E.V., Head of Analytical Department of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Mainhandling Editor:

Kravchenko Yu.V., Manager on international cooperation of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Journal Indexing:

✓ **Scientific Indexing Services (SIS) (USA)** is academic database which provides evaluation of prestigiousness of journals. The evaluation is carried out by considering the factors like paper originality, citation, editorial quality, and regularity & international presence.

Academic database SIS provides:

- citation indexing, analysis, and maintains citation databases covering thousands of academic journals, books, proceedings and any approved documents;

- maintains academic database services to researchers, journal editors and publishers;

- provides quantitative and qualitative tool for ranking, evaluating and categorizing the Journals for academic evaluation and excellence.

✓ **Citefactor (USA)** is a service that provides access to quality controlled Open Access Journals. The Directory indexing of journal aims to be comprehensive and cover all open access scientific and scholarly journals that use an appropriate quality control system, and it will not be limited to particular languages or subject areas.

The aim of the Directory is to increase the visibility and ease of use of open access scientific and scholarly journals thereby promoting their increased usage and impact.

CiteFactor cooperates with the leading universities. The base includes nearly 13 thousand scientific journals.

✓ **International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF)** – academic database was organized with the aim of creating an open platform for scientific research around the world. IIJIF provides the necessary communication of scholars, editors, publishers and conference organizers, through its exclusive services: provides indexing of scientific journals (calculates the impact factor), forms a list of national/international conferences and journals.

**Certificate of Mass Media Registration:
KB № 21060-10860P from 24.11.2014 p.**

Journal Editorial Staff Contact Information.

e-mail: virtustoday@gmail.com

website: <http://virtus.conference-ukraine.com.ua>

© Authors of the Articles, 2018.

© Scientific Journal «Virtus», 2018.

Editorial Board:

Aliyeva S.I., Ph.D., professor, Institute of History National Academy of Sciences of Azerbaijan (Azerbaijan).

Aliyeva S.N., Ph.D., associate professor, Baku State University (Azerbaijan).

Aliyeva Y.N., Ph.D., associate professor, Baku State University (Azerbaijan).

Aliyev M.N., Ph.D., professor, Baku State University (Azerbaijan).

Arslan C.H., Ph.D., professor, Necmettin Erbakan University (Turkey).

Bohonkova J.A., Ph.D., professor, Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine).

Chyzhova O.M., Ph.D., professor, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine).

Ciftci S.S., Ph.D., associate professor, Necmettin Erbakan University (Turkey).

De Serio B., Ph.D., professor, University of Foggia President of AIM (Italy).

Dombi-Fáy A., prof. dr., CSc, PhD, dr. hab., Professor of Pedagogy, Faculty of Education Hungary, Szeged University "Juhász Gyula" (Hungary).

Drachuk O.P., Ph.D., associate professor, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya (Ukraine).

Fóris-Ferenczi R., Ph.D., associate professor, Docent, Vice-dean, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Department of Applied Psychology of the Babeş-Bolyai University (Romania).

Hamarta E.S., Ph.D., professor, Necmettin Erbakan University (Turkey).

Huzhva O.P., Ph.D., professor, Ukrainian State Academy of Railway Transport (Ukraine).

Jovanovic P., Ph.D., professor, University of the town of Nish (Serbia).

Kalko I.V., Ph.D., associate professor, Luhansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine).

Karabacak N.N., Ph.D., associate professor, Recep Tayyip Erdogan University (Turkey).

Karlovitz Já.T., Ph.D., associate professor, Óbuda University (Hungary).

Kasyanova O.V., Ph.D., associate professor, Luhansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine).

Kasyanova V.A., Ph.D., associate professor, Institute of Chemical Technologies Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine).

Komarevtseva I.A., Ph.D., professor, SE «Lugansk State Medical University» (Ukraine).

Korotkova E.A., Ph.D., associate professor of social and humanities science Department of Donbas State Technical University (Ukraine).

Kravchuk O.O., Ph.D., professor, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute (Ukraine).

Mennell S., Ph.D., professor, University College Dublin (Ireland).

Mihailovic S., Ph.D., professor, Institute of Serbian Culture Pristina-Leposavic (Serbia).

Moskalyova L.Yu., Ph.D., professor Melitopol Bogdan Khmelnytsky State University (Ukraine).

Okulicz-Kozaryn W., dr.hab., MBA, Member of the International Scientific Association of Economists and Jurists "Consilium" (Switzerland).

Pagava O.V., Ph.D., associate professor, Luhansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine).

Polishchuk O.P., Ph.D., professor, Zhytomyr Ivan Franko State University (Ukraine).

Polovyi M.A., Ph.D. in History, D.Sc. in Political Science, professor, Vasyl Stus Donetsk National University (Ukraine).

Potapenko E.V., Ph.D., professor, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Ukraine).

Sapenko R., Ph.D., professor, Zielonogorski University (Poland).

Shpak D.O., Ph.D., associate professor, Mykolajiv branch of Kiev National University Culture and Arts (Ukraine).

Radchenko O.V., Ph.D., professor, Pomeranian Academy in Slupsk (Poland).

Rohit Kumar Verma, B.com.LL.b, Poet & Researcher, Writer, Institute of Law Jiwaji University (India).

Shchudlo S., Ph.D., professor, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Ukraine).

Stoffa Ján, prof. Ing., DrSc., emeritus professor, Palacký University in Olomouc (Czech Republic).

Stoffová V., prof. Ing., CSc., Ph.D., Department of Mathematics and Informatics, Faculty of Education, Trnava university in Trnava (Slovakia).

Svintsitska O.I., Ph.D., associate professor, Zhytomyr Ivan Franko State University (Ukraine).

Szamosközi I., dr., professor, the Faculty of Psychology and Educational Sciences, Department of Applied Psychology of the Babeş-Bolyai University (Romania).

Takács M., prof., dr., Ph.D., professor, Hungarian Language Teacher training Faculty, University of Novi Sad, Subotica (Serbia).

Torgyik Ju., Ph.D., professor, Kodolányi János College (Hungary).

Tsyurupa M.V., Ph.D., professor, National University of Defense of Ukraine (Ukraine).

Ustymenko-Kosorich O.A., Ph.D., professor, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University (Ukraine).

Vveinhardt J., Ph.D., professor, Vytautas Magnus University, Lithuanian Sports University (Lithuania).

Yeremenko A.M., Ph.D., professor, Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine).

Zhurba A.M., Ph.D., associate professor of Department of Social Disciplines and Humanities Donbas State Technical University (Ukraine).

Zavatskaya N.Yev., Ph.D., professor, Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine).

The authors of materials are responsible for plagiarism, accuracy of the represented facts, quotes, figures and surnames. Editorial staff reserves the right for insignificant editing and reduction and also literary revision of the articles (with preservation of the main conclusions and style of the author). The editorial board of the journal may not share world outlook of the authors.

CONTENT

PHILOSOPHY

Vasyleha P.A.
BIOETHICAL ANALYSIS OF GENE TECHNOLOGY 12

Karpitsky N.N., Tarnapolska G.M.
SPIRITUAL TEMPTATIONS OF RUSSIAN
AND JAPANESE SYMBOLISM 16

Kostiuk O.V.
FEATURES OF THE AUTOCEPHALIC UKRAINIAN
ORTHODOX CHURCH'S DEVELOPMENT:
SOCIO-POLITICAL CONSEQUENCES FOR ROC..... 23

Lytvynenko A.I.
PHOTOGRAPHY IN SOCIAL AND CULTURAL LIFE
OF POLTAVA IN THE EARLY 20TH CENTURY 26

Lukyanenko O.M.
CONTOURS OF TRANSITIVE SOCIETY: NEW
CONTEXTS AND INTERPRETATIONS..... 30

Moskvin Y.V.
GOGOL'S LITERATURE IN THE ANTHROPOLOGICAL
CONTEXT OF MIDDLE AGES RECEPTIONS 35

Prokopovych L.V.
THE PHILOSOPHICAL AND AXIOLOGICAL
ASPECT OF "PUPPET THEATER" OF BEING 39

Seliverstova A.S.
SOCIAL CHAOS AS THE PROBLEM
OF SOCIAL PHILOSOPHY..... 43

Stepyko M.T.
THE HUMANITARIAN DIMENSION OF THE
CONSOLIDATION THE UKRAINIAN NATION 48

Tsyurupa M.V.
PHENOMENON OF VOLUNTARY BATHALION
AS OF SELF-DIAL PARAMILITARED STRUCTURES
OF CIVIL SOCIETY: A SOCIO-PHILOSOPHICAL
ANALYSIS 55

Chuprinova N.Yu.
UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY
IN THE CONTEXT OF CULTURAL
GLOBALIZATION: PROBLEMS AND PROSPECTS 59

Shevchenko M.M.
SOCIAL-PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF PERSONNEL
SECURITY MANAGEMENT SYSTEM OF
PUBLIC ADMINISTRATION 65

Yarmolitzka N.V.
FREEDOM OF CHOICE DISCIPLINE IN
CONDITIONS OF CHANGE ACADEMIC
PARADIGM OF UNIVERSITY EDUCATION 70

PSYCHOLOGY

Bondaruk Y.S.
THE CONTENT AND MAIN DIRECTIONS OF
PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE TO CHILDREN
WHO WERE IN DIFFICULT LIVING CONDITIONS
AS A RESULT OF MILITARY ACTIONS IN THE
EDUCATIONAL INSTITUTION 75

Gerasimenko L.B.
UNDERACHIEVEMENT OF ADOLESCENT
STUDENTS: PSYCHOLOGICAL FACTORS..... 81

Kolodiazhna A.V.
SELF-REALIZATION OF PERSONALITY
AS A COMPOSITION OF THE GENERAL
PROCESS OF ITS SELF ORGANIZATION 83

Matokhnyuk L.O.
INDICATORS AND LEVEL OF PERSONAL
INFORMATION COMPETENCY 85

Panok V.G.
APPLIED PSYCHOLOGY IN UKRAINIAN
EDUCATION SYSTEM RENOVATION 89

PEDAGOGY

Belousov A.V.
EDUCATIONAL TECHNOLOGIES USING IN
THE EDUCATIONAL PROCESS FROM THE
CONSIDERING OF THE STUDENTS
PROFESSIONAL ORIENTATION AT HIGHER SCHOOL 95

Bilousova N.A.
REQUIREMENTS FOR MEDICAL SALES
REPRESENTATIVES AND FEATURES OF
THEIR EDUCATION IN MODERN GERMANY 98

Zamrozevuch-Shadrina S.R.
THE ROLE OF THE MANAGER IN THE
MANAGEMENT SYSTEM OF PRESCHOOL
EDUCATIONAL INSTITUTION 102

Ivanenko V.V.
INFORMATION-COMMUNICATION TECHNOLOGIES
IN TRAINING TO ENGLISH LANGUAGE 105

Kononova M.M.
SPEECH PATHOLOGIST PERSONALITY MODELING..... 108

УДК 14:[304+308]:316.7

Прокопович Л.В.,

к.т.н., доцент кафедри культурології, мистецтвознавства та філософії культури
Одеського національного політехнічного університету, lada.prokopovich@gmail.com

Україна, м. Одеса

ФІЛОСОФСЬКО-АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ «ЛЯЛЬКОВОГО ТЕАТРУ» БУТТЯ

Мета дослідження – виявлення філософсько-аксіологічних засад «лялькового театру» життя, як специфічної форми соціокультурної реальності. Методологія дослідження ґрунтується на концепції театральності соціокомунікативних проявів культури та метафорі, що порівнює людей із ляльками. Результати дослідження доводять, що ця метафора має потужний онтологічний та аксіологічний ресурс, бо через порівняння себе із ляльками (маріонетками, іграшками) люди намагаються сформулювати основні ціннісні критерії свого існування, краще зрозуміти ті риси людини, що визначають її саме як Людину.

Ключові слова: театралізація життя, ляльки, цінності, метафора, ідентичність, «одеський міф», соціальні комунікації.

Постановка проблеми. В історії людства ляльки завжди виступали в якості предметів з різноманітними функціями: ритуальною, ігровою, комунікативною, навчальною, розважальною, видовищною, терапевтичною тощо.

Ляльки як носії культурних кодів, як засоби демонстрації ідентичності (національної, політичної, професійної і т.д.) можуть розглядатись в різних контекстах: від музейного простору [13] до євроінтеграційних процесів [11]. Наскільки важливою може бути роль ляльок у міжкультурних комунікаціях та у збереженні та/або трансформації ідентифікаційних кодів в умовах полікультурності показує приклад ляльок-мартенічок [17].

Ляльки, як носії символіки і міфопоетичних образів, які є складовою частиною кодів слов'янської культури, розглядаються в циклі статей «Календар слов'янської ритуальної ляльки» [15;16]. В рамках цього проекту досліджується зміна смислового змісту образів традиційних ляльок, таких, наприклад, як лялька Коза, домашня Масляна, лялька Веснянка, при трансляції в сучасну культуру.

Проте ляльки можуть бути не лише носіями інформації ужиткового та міфологічного значення. Їх існування впливає (певною мірою) на формування й осмислення естетичного та етичного боків життя, що є невід'ємною частиною системи цінностей. Адже лялька не лише є зменшеною копією людини, в ній моделюється весь комплекс людських відносин і культурних цінностей, які формують сутність соціальної реальності і потребують філософського осмислення.

Якщо це осмислення вести в рамках концепції театральності соціокомунікативних проявів культури [18], то на окреслені явища і процеси можна дивитись, як на «ляльковий театр» буття.

Тому **метою** даної роботи є виявлення філософсько-аксіологічних засад «лялькового театру» життя, як специфічної форми соціокультурної реальності.

Досягти цієї мети можна через вирішення таких завдань:

– дослідити генезис філософських теоретичних конструкцій/метафор, основаних на порівнянні людей із ляльками, або ляльок із людьми;

– виявити соціофілософське і аксіологічне підґрунтя цих теоретичних конструкцій/метафор;

– простежити трансформацію етичних акцентів в таких метафорах при зміні культурних контекстів;

– проаналізувати роль ляльок у формуванні та презентації культурної ідентичності людей у «театрі» життя;

– виявити аксіологічне підґрунтя в нових тенденціях, що складаються в такій культурній практиці, як колекціонування ляльок.

Виклад основного матеріалу. Визначаючи все, що має сенс або значення для людини, цінності пронизують всю сферу людського буття. Кожен індивід, соціальна група, суспільство здійснюють життєдіяльність в системі актуальних смислів і потреб. Як зазначав Д. Леонтьєв, «саме цінності виступають інтегративною основою як для окремо взятого індивіда, так і для будь-якої малої або великої соціальної групи, культури, нації, людства в цілому» [10, с.15].

Генерація смислів та усвідомлення потреб, їх оцінка, відбуваються на тлі нескінченних спроб з'ясувати роль і місце людини у світі, пізнати закони існування цього світу.

Іноді в таких пошуках сенсу і законів життя допомагає погляд на соціальні процеси і явища, як на театр. У філософських роздумах цей погляд існує давно. Відтоді, власне, як з'явився театр. Тобто вже з часів античності філософи проводили паралелі між життям та театром. В тому числі – і ляльковим театром.

Порівняння людей із ляльками (і ляльок із людьми) стало своєрідним дослідницьким підходом для філософів. Багато хто з них у своїх роздумах звертався до теми ляльок, лялькового театру, розмірковуючи про природу людини, розглядаючи її в соціальному, етичному, онтологічному аспектах.

Платон, наприклад, зазначав, що кожна людина є «одухотвореним образом», яким керують пристрасті. «Уявімо, що ми, живі істоти, – це чудесні ляльки богів, яких вони зробили чи то для забави, чи то з якоюсь серйозною метою, адже це нам невідомо; але ми знаємо, що внутрішні наші стани, про які ми говорили, подібно шнуркам або ниткам, тягнуть нас кожен у свій бік, і тому, що вони протилежні, тягнуть нас до протилежних

дій» [14, с.93]. Важко не вбачити в цьому порівнянні натяк на ляльку-маріонетку. Для більшої наочності філософ часто виступав з маріонеткою в руках [4, с.31]. Бо так йому легше було пояснити свою думку про те, що людина повинна підкорюватися одній єдиній нитці, умовно називаючи її «золотою ниткою розуму і закону». Ця нитка має бути найміцнішою, «твердою, мов залізо», мати незмінну постійну форму та керувати усіма іншими, другорядними нитками, які відповідають за різні людські чесноти та пороки. Через цю алегорію філософ намагався затвердити поняття головного життєвого принципу, ціннісної інтенції.

Вважається, що саме у Платона теоретики та практики лялькового театру запозичили поняття «золота нитка», що у сучасному театрі ляльок означає головну нитку, яка керує та відповідає за рухи голови ляльки [7;24].

Філософські роздуми Платона отримали розвиток у працях його учня та послідовника Аристотеля. У трактаті «Про світ» він розмірковує про Бога, порівнюючи його з господарем лялькового театру або «механіком», який керує своїми маріонетками, тобто людьми. Так він змушує їх діяти, думати.

До цієї метафори, як до вдалого риторично-філософського прийому, охоче звертався Марк Аврелій, про що свідчить його праця «De se ipso» («До самого себе»). В цій праці, яка вважається пам'яткою моралістичної літератури, він продовжує порушену Платоном тему, застерігаючи сучасників від небезпеки піддаватися владі пороків, які мов дроти направляють людину, неначе ляльку. І робить песимістичний висновок про те, що земне життя людини підвладне цим дротам. «Смерть, – писав він, – зупиняє нещасне положення маріонетки, в якому ти знаходився все своє життя» [1].

Поет Горацій у своїх «Сатирах» розповідає про раба, якого звать Дав. Отримавши свободу на двадцять чотири години, за древнім законом, Дав виговорює своєму господарю все, що думає про нього: «Ти вважаєш себе моїм господарем? Командуєш мною з хлистом в руці, а по відношенню до інших ти ведеш себе як низький раб, підкорюючись, мов маріонетка, що рухається дротом у руках іншого» [8].

Середньовічна література продовжує порівняння божественної волі з мистецтвом маріонеточника. В цих уявленнях вона посилює вплив божественної волі на людину. Так, єпископ Синецій (V ст.), говорить про ляльку, яка «продовжує рухатись й тоді, коли рука, що нею керувала, перестає смикати за нитки» [21].

Порівняння життя з театром, а ляльки – з людиною, використовує література і більш пізніх часів. У вірші «Гра маріонеток» Свіфт пише, що мінлива сцена життя – лише театр, в якому з'являються різноманітні фігури. Парубки і старці, принци і селяни ділять між собою ролі... Вони підкорюються ниткам, які ними керують. Навіть слова, що вони проговорюють, не належать їм» [22].

Згодом в літературі та інших культурних текстах з'являється не лише образ маріонетки, а й ляльки-іграшки. З такою лялькою починають порівнювати людину красиву зовні, але «пусту» внутрішньо: без душі, без серця, з обмеженим колом думок та прагнень. Така «лялька» є іграшкою не лише в руках Бога, а й для інших людей стає забавкою, яка, втім, швидко набридає. Саме таких

«ляльок» виводили на сторінках своїх творів Іван Гончаров (в романі «Обрив»: «Жінка вона чи лялька, живе чи подоробляється під життя?» [5]), Валентин Распутін (в оповіданні «Останній термін»: «Ці жінки, особливо котрі молодші, вони всі як заведені ляльки, одна на одну до того схожі, не відрізниш, де яка» [20]), Семен Данилюк (в романі «Бізнес-клас»: «Між тим, напроти нього сиділа пещена жінка, яка звикла до розкоші. Одягнена, мов лялька Барбі. Правда, і призначена вона, подібно Барбі, сидіти вдома на почесному місці» [6]).

Іноді таких людей-ляльок зображали як типових представників певних кіл суспільства. В романі «Лялька» Болеслав Прус, майстер тонкого психологізму, показав, як за блискучою зовнішністю Ізабелли Ленської, цієї красивої «ляльки», ховається крайній егоїзм та внутрішня пустота. Втім, «Ані Старський, ані пані Ізабелла, ані пані Евеліна, – пише Б. Прус, – не звалились з місяця, вони виростили в певному середовищі, епосі, в атмосфері певних понять. Вони – як висип, який сам по собі не є хворобою, але служить симптомом зараження суспільного організму» [19].

Раніше схожу характеристику суспільному прошарку надав Петро Вяземський: «Істоти, що складають це суспільство, не люди, а якісь розмальовані ляльки» [2].

А на початку ХХ століття вже і богів починають порівнювати з іграшками-статуетками, ставлячи їх, як Й. Мандельштам, не вище за людей, а поряд з ними [12, с.34-35]:

...Какой игрушечный удел,
Какие робкие законы
Приказывает торс точеный
И холод этих хрупких тел!

Иных богов не надо славить:
Они как равные с тобой,
И, осторожною рукой,
Позволено их переставить.

В сучасній культурі затвердження основних цінностей через порівняння людини із лялькою набуває інших, іноді вельми епатажних, форм. Саме так подала свій соціальний протест на конкурсі «Свробачення-2018» представниця Ізраїлю. В своїй пісні «Тоу» («Іграшка») на фоні переліку деяких популярних ляльок-іграшок:

Ей, я думаю, ти забув, як гратися.
Мій плюшевий ведмедик біжить.
Барбі має що сказати... Ей! Ей!
Мій «Саймон» говорить: залиш мене.
Я забираю свого Пікачу додому...
Ти такий ж дурний, як твій смартфон...
співачка повторює:
Я не маріонетка!
Навіть не думай грати зі мною...
Я не твоя іграшка!

В такій невігядливій формі декларується свобода особистості як головна цінність сучасного людства.

Порівняння людини із маріонеткою або лялькою-іграшкою дає філософам, письменникам, поетам можливість більш чітко позначити дуалістичність людського буття у співвідношеннях: людини та богу, людини та влади, божественної волі та власної волі людини, духов-

ного та плотського, розуму та емоцій. Тут і протиборство, і співіснування, співпраця людини із лялькою.

Популярність цієї філософської метафори обумовлена не лише наочністю, а й міфологічною свідомістю людей, яка формувалася під впливом антропогонічних міфів, в яких йшлося про те, як Бог з ляльки зробив людину.

І саме це стало причиною не лише появи лялькового театру, а й розповсюдженню ляльок в інших сферах людської діяльності: від ритуалів (релігійних, магічних) до побуту.

Зараз наряду з традиційними ляльками побутують ляльки авторські, які не лише створюють певне смислове і ціннісне поле, а й підтримують сучасну міфотворчість, яка іноді стає складовою культурної ідентичності. Наприклад, ляльки з «одеським характером».

Зазвичай, «характер», як понятійна категорія, виникає при спробі пояснити сутність етнічної, національної ідентичності. П.І. Гнатенко відносить національний характер до констант, відповідальних за збереження ідентичності певного суспільства самому собі. Саме завдяки цій константі риси національної психології передаються із покоління в покоління. Причому мова йде про передачу цих рис не генетично, а шляхом соціального наслідування [3, с.166].

Саме за такою схемою утворюється і культурна ідентичність, тому і в ній важливою константою можна вважати характер. «Одеський характер» проявляється в різних життєвих ситуаціях, а ляльки іноді стають засобами його візуалізації і трансляції.

Якщо ритуальна лялька – це магічний медіатор між людиною та Вищими силами, то ляльку авторську слід розглядати, як посередника в комунікації між художником та глядачем. Майже завжди така комунікація набуває театральних рис: лише своєю присутністю лялька створює відчуття театру. А в контексті так званого «одеського міфу» ця театральність набуває ще й певної жанрової забарвленості: частіш за все, це – комедія. Бо в ляльках відображається, в основному, «позитивна» частина «одеського міфу», тобто така, що описується словами «сонце», «море», «гумор».

Наприклад, одеська майстриня Галина Кононенко завжди надає своїм лялькам не лише «одеських рис» у зовнішності (сукні або купальники, стилізовані під тільняшки, аксесуарі з морською тематикою, яскраві, «сонячні» кольори в одязі), а й одеського характеру. Вони завжди посміхаються. І посмішки ці виражають весь діапазон відповідних почуттів – від простої радості життя до іронії, а іноді – і самоіронії (який лялькар не намагається надати своєму творові хоч трохи власних рис?).

Втім, самоіронія – не єдина риса жінки в «одеському міфі». Ще присутня така якість, як невиправний оптимізм. Саме він спонукав Теффі порівняти одеситок з едельвейсами: «Эдельвейс, живой цветок на ледяной скале глетчера. Ничем тебя не сломить!.. Такой же эдельвейс бежал под пулеметным огнем в Киеве купить кружева на блузку. И такой же сидел в одесской парикмахерской, когда толпа в панике осаждала пароходы» [23].

Аналіз таких текстів в комплексі з текстами предметними, в даному випадку – авторських ляльок, створює метатекстуальний культурний вимір, в якому виявляється

театральність «одеського міфу». В купі з іншими властивостями [9], ця театральність створює умови для комунікації в двох планах:

- творчому – між митцем та глядачем;
- антропологічному – між одеситами та навколишнім світом (формування культурної ідентичності).

Отже, бачимо, що авторські ляльки часто стають носіями не лише творчої індивідуальності митця, елементів сучасної міфотворчості, а й певних цінностей, які є основою для культурної ідентичності.

В останні роки набуває поширення й практика створення, скажімо так, напівавторської ляльки. Йдеться про особливий вид колекціонування ляльок, коли, придбавши звичайну ляльку масового виробництва, колекціонер «змиває» їй обличчя і малює нове.

«Лялька із стандартним обличчям – це просто річ, – каже колекціонера Альбіна Манасян. – Малюючи їй нове обличчя, особливе, індивідуальне, я мов перетворюю її на особистість, наділяю її душею».

Таким чином в цій практиці фіксується ще одна з цінностей західної культури – цінність особистості, індивідуальності.

Проте, є в цій практиці ще один прояв ціннісного аспекту. Не обмежуючись простим збиранням, колекціонери перетворюються на митців, затверджуючи таким чином ще й цінність творчості. Творчості, яка в контексті «театру» буття перетворює їх на режисерів, драматургів, що створюють власних «персонажів» для своїх «лялькових театрів».

Висновки. «Ляльковий театр» є особливою частиною «театру» буття, бо саме його осмислення показує, що причиною театралізації життя є не лише начало ігрове, перформативне, а й філософське. Через порівняння себе із ляльками люди намагаються сформулювати основні ціннісні критерії свого існування. Погляд на світ, як на театр, порівняння людини з актором, лялькою-маріонеткою, лялькою-іграшкою дозволяє краще зрозуміти деякі риси людини, що визначають її саме як Людину.

Література

1. Аврелий М. Наедине с собой. URL: http://librobook.me/naedine_s_soboi_razmyshleniia/vol1/2.
2. Вяземский П. Старая записная книжка. URL: http://az.lib.ru/w/wjazemskij_p_a/text_0060.shtml.
3. Гнатенко П.І. Національна ідентичність та історична пам'ять / П.І. Гнатенко // Тріані. – 2018. – Том 21, № 10. – С. 164–169.
4. Голдовский Б. Энциклопедия куклы / Б. Голдовский. – Москва: Время, 2004. 496 с.
5. Гончаров И. Обрыв / И. Гончаров. – КНИЖКУ.ру. URL: <http://knijku.ru/books/obryv>.
6. Данилюк С. Бизнес-класс / С. Данилюк. – Москва: Вагриус, 2003. – 446 с.
7. Иванова Д. Специфика античного театра лялек: осмысления теоретического та практического досвіду / Д. Иванова // Аркадія. – 2015. – № 2(42). – С. 74-78.
8. Квинт Гораций Флакк. Сатиры / Пер. А. Содомора. URL: http://ae-lib.org.ua/text-c/horatius_satires_ua.htm.
9. Кривошук Л. Анімація в туризмі в контексті «одеського міфу» / Л. Кривошук, А. Єнур, Д. Жихарева // Аркадія. – 2016. – № 1(46). – С. 63-67.
10. Леонтьев Д.А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции / Д.А. Леонтьев // Вопросы философии. – 1996. – № 4. – С. 15-25.

11. Лугова Л. Різдва́ний вертепний театр в євроінтеграційному контексті України / Штепяна Лугова // Аркадія. – № 1(46). – 2016. – С. 28-34.
12. Мандельштам О. Стихотворения / О. Мандельштам. – Петрозаводск: Карелия, 1990. – 271 с.
13. Овчаренко П. Коммуникативные возможности театральной куклы в пространстве музея / Штепяна Овчаренко // Аркадія. – 2015. – № 3(44). – С. 19-24.
14. Платон. Законы. Соч. в 4 т. – Москва: Мысль, 1994. – 830 с.
15. Прокопович Л. Календарь славянской ритуальной куклы: февраль / Лада Прокопович // Аркадія. – 2015. – № 4(45). – С. 13-17.
16. Прокопович Л. Календарь славянской ритуальной куклы: январь / Лада Прокопович // Аркадія. – 2015. – № 3(44). – С. 15-18.
17. Прокопович Л. В. Куклы мартенички в дискурсе диалога и синтеза культур / Лада Прокопович // Диалог культур як засіб пізнання світу, шлях до взаєморозуміння: матеріали ІХ Міжнародної наук.-практ. конф. – Харків: ХНУБА, 2016. – С. 69-71.
18. Прокопович Л. В. Театралізація соціокультурних комунікацій: методологічний аспект філософського осмислення // Дискурс в умовах мінливості соціокультурного простору: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Мелітополь, 20–21 квітня 2018 р.). – Мелітополь: МДПУ, 2018. – С. 141-143.
19. Прус Б. Кукла: Роман. – Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1982. – 592 с.
20. Распутин В. Последний срок. Литмир. – URL: <https://www.litmir.me/br/?b=22931&p=1>.
21. Синезий Киренский, митрополит Птолемаиды и Пентаполя. Полное собрание творений. В 2 т. – Санкт-Петербург: Своё издательство, 2012–2014.
22. Слонимская Ю. Марионетка / Ю. Слонимская // Аполлон. – 1916. – № 3. – С. 1-45.
23. Тэффи. Ностальгия: Рассказы; Воспоминания / Тэффи. – Ленинград: Художественная литература, 1989. – 448 с.
24. Byrom M. The puppet theater in antiquity / M. Byrom. – Oxford: DaSilva Puppet Books, 1996. – 38 p.
25. Danilyuk S. Biznes-klass. – Moscow: Wagrius, 2003. – 446 p.
26. Ivanova D. Spetsyfika antychnoho teatru lyal'ok; osmyslennya teoretychnoho ta praktychnoho dosvidu // Arcadia. – 2015. – № 2(42). – P. 74-78.
27. Quintus Horace Flank. Satire. – URL: http://ae-lib.org.ua/text-c/horatius_satires_ua.htm.
28. Krivotsyuk L. Animation in tourism in the context of the "Odessa myth" / L. Krivotsyuk, A. Yepur, D. Zikhiareva // Arcadia. – 2016. – № 1(46). – P. 63-67.
29. Leontyev D. Tsennost' kak mezhdistsiplinarnoe ponyatie: opyt mnogomernoy rekonstruktsii // Voprosy filosofii. – 1996. – № 4. – P. 15-25.
30. Lugovaya T. Rizdnyany vertepnyy teatr v yevroitehratsiyomomu konteksti Ukrayiny (Christmas venerable theater in the European integration context of Ukraine) // Arcadia. – 2016. – № 1(46). – P. 28-34.
31. Mandelstam O. Stikhotvoreniya. – Petrozavodsk, 1990. – 271 p.
32. Ovcharenko T. Kommunikativnyye vozmozhnosti teatral'noy kukly v prostranstve muzeya (Communicative capabilities of theatrical puppet in the museum space) // Arcadia. – 2015. – № 3(44). – P. 19-24.
33. Plato. Laws. – Moscow: Mysl, 1994. – 830 p.
34. Prokopovich L. Calendar of the Slavic ritual doll: February // Arcadia. – 2015. – № 4(45). – P. 13-17.
35. Prokopovich L. Calendar of the Slavic ritual doll: January // Arcadia. – 2015. – № 3(44). – P. 15-18.
36. Prokopovich L. Kukly martenichki v diskurse dialoga i sinteza kul'tur (Dolls martenichki in the discourse of dialogue and synthesis of cultures) // Dialog kul'tur yak zasib piznannya svitu, shlyakh do vzayemorozuminnya. – Kharkiv, 2016. – P. 69-71.
37. Prokopovich L. V. Teatralizatsiya sotsiokul'turnykh komunikatsiy: metodologicheskyy aspekt filosofskogo osmysleniya (Dramatizing sociocultural communications: a methodological aspect of philosophical understanding) // Dyskurs v umovakh minkhivosti sotsyokul'turnoho prostoru. – Melitopol, 2018. – P. 141-143.
38. Prus B. Kukla. Roman. – Kishinev, 1982. – 592 p.
39. Rasputin V. Posledniy srok // Litmir. – URL: <https://www.litmir.me/br/?b=22931&p=1>.
40. Synese Kirensky, Metropolitan of Ptolemais and Pentapol. The complete collection of creations. 2 t. – St. Petersburg, 2012–2014.
41. Slonimskaya Yu. Marionetka (Puppet) // Apollon. – 1916. – № 3. – P. 1-45.
42. Tefy. Nostal'giya: Rasskazy; Vospominaniya. – Leningrad, 1989. – 448 p.
43. Byrom M. The puppet theater in antiquity / M. Byrom. – Oxford: DaSilva Puppet Books, 1996. – 38 p.

References

1. Aurelius M. Alone with myself. – URL: http://librobook.me/naedine_s_soboi_razmyshleniia/vol1/2.
2. Vyazemsky P. Staraya zapisnaya knizhka. – URL: http://az.lib.ru/w/wjazemskij_p_a/text_0060.shtm.
3. Gnatenko P. Natsional'na identychnist' ta istorychna pam'yat' // Hrani. – 2018. – T. 21, № 10. – P. 164-169.
4. Goldovskiy B. Encyclopedia of the doll. – Moscow: Vremya, 2004. – 496 p.
5. Goncharov I. Obryv. – KNIJKY.ru. – URL: <http://knijky.ru/books/obryv>.

Prokopovych L. V.,

Ph.D. Engineering, Assoc. Professor, Department of Art History, Cultural Studies and Philosophy of Culture, Odessa National Polytechnic University, lada.prokopovich@gmail.com

Ukraine, Odessa

THE PHILOSOPHICAL AND AXIOLOGICAL ASPECT OF "PUPPET THEATER" OF BEING

The purpose of the study is to identify the philosophical and axiological foundations of the "puppet theater" of life, as a specific form of sociocultural reality. The research methodology is based on the concept of theatricality of socio-communicative manifestations of culture and on a metaphor that compares people to puppets. The results of the study show that this metaphor contains a large ontological and axiological resource. By comparing themselves with dolls (puppets, toys), people try to formulate the basic value criteria of their existence, to better understand the lineaments of a person who define him precisely as a Man.

Key words: theatricalization of life, doll (puppet), values, identity, metaphor, "Odessa myth", social communications.

Editor-in-Chief	M.A. Zhurba
Deputy Editor-in-Chief:	I.O. Kuzmichenko E.B. Talishinski E.V. Starichenko
Mainhandling Editor	Yu.V. Kravchenko
Proofreader	E.V. Starichenko
Designer	T.H. Aldakimova
Makeup	E.V. Starichenko

Journal Editorial Staff Contact Information.

**Post Address: 92600 Ukraine, Svatove,
106 Zoriana Str. Sobornist
Journal «Virtus» Editorial Staff,
tel.: +38 (050) 227 30 03,
e-mail: virtustoday@gmail.com
website: <http://www.virtus.conference-ukraine.com.ua>**

**Center of Modern Pedagogy «Learning Without Borders»
Post Address: 7275, boul Langelier, CP88022 Montreal, QC, H1S 3G9, CANADA
e-mail: info@pedagogiemoderne.com
website: <http://www.pedagogiemoderne.com>**

**Signed for printing 30.11.2018.
Format 60×84 1/8. Paper offset. Font Times.
Offset printing. Conventional printed sheet 27,1 Publisher's sheet-copy 27,1
Circulation 500 copies. Order 3029.**

**Printed PE Shpak V. B.
The certificate on the state registration B02 No. 924434 from 11.12.2006
Ternopil, Prosvity St. 6.
phone 8 097 99 38 299
E-mail tooums@ukr.net**
